

KAROLINA PAWLAS

Katowice

Sprawozdanie
z Międzynarodowej Konferencji Naukowej
„Piękno Słowackiego”.
Białystok, 6-9 maja 2009

W dniach 6–9 maja 2009 roku odbyła się w Białymstoku Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Piękno Słowackiego”. Wydział Filologiczny Uniwersytetu w Białymstoku gościł nie tylko badaczy z całej Polski, ale także przedstawiciele zagranicznych uczelni. Okazją do tak szeroko zakrojonej imprezy naukowej stały się 200. rocznica urodzin i 160. rocznica śmierci wybitnego polskiego poety, przez co rok 2008 został ustanowiony przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej Rokiem Juliusza Słowackiego. Była to największa i najważniejsza spośród konferencji rocznicowych w Polsce poświęconych Juliuszowi Słowackiemu.

Kilkudniowe rozważania nad twórczością wieszczka rozpoczęły się 6 maja wieczornym panelem *Słowacki dziś. Problemy z wieszczem (?)*, poprowadzonym przez prof. Alinę Kowalczykową w kameralnej Pijalni Czekolady „Wedel”. Uroczyste otwarcie konferencji miało jednak miejsce dopiero następnego dnia, już w murach Uniwersytetu – w nowoczesnej Auli Wydziału Prawa. Gości witali gospodarze, przedstawiciele Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Biblioteki Narodowej, Komitetu Organizacyjnego i Komitetu Honorowego, Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza, Komitetu Nauk o Literaturze Polskiej Akademii Nauk, Kościoła katolickiego i Kościoła prawosławnego, województwa podlaskiego i miasta Białegostoku.

Merytoryczną część programu tego dnia stanowiły kilkietapowe obrady plenarne. Otwieral je wykład prof. Marty Piwińskiej: „...*daję wam w Poezji język gadany...*” Następnie głos zabierali przedstawiciele zarówno polskich środowisk akademickich, jak i ośrodków zagranicznych: Wiednia, Wilna, Zurychu, Turynu. Badacze pochylali się zarówno nad drobinami poezji Słowackiego, jak i wygłaszali referaty ukierunkowane monograficznie. Zaprezentowano teksty o bardzo różnorodnym charakterze: od ściśle literaturoznawczych, przez biograficzno-obyczajowe po interdyscyplinarne.

W kolejnych dniach charakter naukowej dyskusji zmienił się na bardziej kameralny. Obradowano równolegle w sześciu sprofilowanych tematycznie zespołach: I – *Kształty piękna*, II – *Piękno dramatyczne*, III – *Metamorfozy piękna*, IV – *Kobieta, ciało, duch*, V – *Słowo, muzyka, obraz*, VI – *Historia i piękno*. Po każdym etapie (na który składały się 3–4 wystąpienia) przewidziano czas na dyskusję o podniesionych w referatach kwestiach.

Zespół pierwszy – *Kształty piękna* cechował się chyba największą różnorodnością. Referenci omawiali kwestie oscylujące wokół pojęcia piękna w twórczości wieszczka, jednak nie było to jedyne spojrzenie obecne w tej sekcji obrad. Bogato reprezentowany był temat podróży Słowackiego na Wschód i jej poetyckich konsekwencji. Nieobca badaczom okazała się również perspektywa filozoficzna: zatrzymanie się nad problemem mesjanizmu, nad metafizyką i twórczością mistyczną.

Zespół drugi – *Piękno dramatyczne* skupił badaczy zainteresowanych różnymi aspektami twórczości dramatycznej wieszczka, zarówno od strony literackiej, jak i teatralnej (w tym krytyki). Analizowano ogólne kwestie dotyczące konstrukcji dramatu, kształtu postaci, inspiracji estetycznych i ideowych. Pochylano się także nad konkretnymi fragmentami, nie uciekano od ściśle sprofilowanych interpretacji. Podjęto również kwestie recepcji i adaptacji tej części twórczości Słowackiego.

Problematyką recepcji dokładniej zajął się zespół trzeci – *Metamorfozy piękna*, nie był to jednak wyłączny temat tej sekcji obrad. Badacze skupiali się również na zagadnieniach dotyczących poszczególnych utworów Słowackiego: źródłach inspiracji, nurtach estetycznych i filozoficznych, problemach genologicznych. Sama zaś kwestia recepcji została podjęta z różnorodnych perspektyw: czy to wpływów literackich na późniejszych twórców, czy doświadczeń lekturowych kolejnych pokoleń, coraz to nowych odczytań i interpretacji, czy w końcu przekładów.

Dużą rozpiętością tematyczną charakteryzowały się również obrady zespołu czwartego – *Kobieta, ciało, duch*. Podjęto problematykę osobowości

Słowackiego, nierzadko w kontekście przeżyć miłosnych. Szeroko omówiono tematykę erotyczną i oniryczną, nie stroniąc od podejścia psychoanalitycznego. W tym kręgu rozważań zmieściły się również problemy autokreacji poety, a także literackiej prezentacji uczuć.

Największą bodaj interdyscyplinarnością charakteryzowały się prace zespołu piątego – *Słowo, muzyka, obraz*. Część referatów dotyczyła kwestii obrazowości poezji Słowackiego (tu szeroko reprezentowana była problematyka efektów światła w kreacji poetyckich światów na różnych etapach twórczości wieszczka). Sporym zainteresowaniem cieszyła się postać dandysa, ze szczególnym uwzględnieniem elementów autokreacji. Twórczość Słowackiego umieszczano na tle innych, nieliterackich gałęzi sztuki – malarstwa (czy szerzej – plastyki), muzyki, teatru, filmu.

Zespół szósty – *Historia i piękno* zajął się głównie dziejowym i obyczajowym aspektem twórczości Słowackiego. Naświetlono wydarzenia historyczne, wokół których poeta nadbudował tkankę literacką swoich dzieł. Podejmowano tematykę wpływu zarówno dziejów, jak i obyczajów czasów Słowackiego na jego twórczość. Zbadana została również historycznie bądź filozoficznie nacechowana recepcja tekstów poety, zarówno z perspektywy czytelnika czy krytyka, jak i czerpiącego inspirację późniejszego twórcy. Temat piękna znalazł odzwierciedlenie w referatach o cechach języka literackiego wieszczka.

Obrazy w zróżnicowanych tematycznie zespołach pozwoliły na wielostronny ogląd twórczości Juliusza Słowackiego. Różnorodność perspektyw badawczych o odmiennym zakresie – od szczegółowego namysłu nad drobną częścią poezji, kilkoma wersami utworu po generalizujące, o monograficznym charakterze wywody obejmujące większy etap twórczości lub nawet jej całość – ukazała ogromny naukowy potencjał, otwarła wiele nowych możliwości nie tylko literaturoznawczej eksploracji dzieł wieszczka.

Naukowemu, analitycznemu namysłowi nad twórczością Juliusza Słowackiego towarzyszyła także refleksja artystyczna, nie zawsze bezpośrednio nawiązująca do dzieł poety. Pierwszych gości Teatr Dramatyczny im. Aleksandra Węgierki przywitał w środowy wieczór sceniczną interpretacją *Beniowskiego* (6 maja). Atrakcją kolejnego wieczoru był spektakl teatru „Wierszalin” *Bóg Niżyński* (7 maja). Niespotykane połączenie form z pogranicza dyskursu naukowego i artystycznego stanowił piątkowy spektakl-wykład na podstawie niezrealizowanego scenariusza filmowego Konrada Swinarskiego *Fantazy*, poprowadzony przez Macieja Prusa (8 maja). Równolegle odbywał się koncert Orkiestry Filharmonii Podlaskiej pod batutą Marcina Nałęcza-Niesiołowskiego, podczas którego można

było wysłuchać utworów Carla Marii von Webera oraz Ludwika van Beethovena.

Organizatorzy zadbali również o możliwość zwiedzenia Białegostoku i pobliskiego Supraśla. Konferencji towarzyszyły także wystawy: w Książnicy Podlaskiej, Bibliotece Uniwersyteckiej (publikacje związane z Juliuszem Słowackim), Teatrze Dramatycznym (*Słowacki '09*). Dodatkowo 8 maja na Wydziale Filologicznym odbyła się Gala Konkursu Literackiego „Wrzenie”.

Trzydniowa konferencja naukowa poświęcona Juliuszowi Słowackiemu zaowocowała różnorodnymi, nierzadko nowatorskimi odczytaniem dzieł urodzonego przed dwustu laty poety. Naukowcy z Polski i ze świata prezentowali często odmienne spojrzenia, co pozwoliło zgłębić tradycyjne ścieżki interpretacyjne, ale i odkryć zupełnie nowe konteksty czy perspektywy badawcze. Sam rozmach konferencji i zainteresowanie, z jakim się spotkała, najlepiej świadczy o potrzebie ciągłej rewizji stanu badań nad twórczością Słowackiego i uzupełniania ich o nowe osiągnięcia nie tylko z dziedziny literaturoznawstwa.